र्गजनितैरष्टाभिर्भैः शाखासु तत्रावस्थितैर्गृहस्वामिनः सौख्यरूपं फलं स्यात्। ततस्तदग्रिमेषु चतुर्भिस्त्रिभिर्नक्षत्रैर्दैहस्यावस्थितैर्गृहपतेर्मृतिः स्यात्। ततस्तदग्रिमैर्वेदभैश्चतुर्भिर्नक्षत्रैर्मध्यस्वरूपेऽवकाशे स्थितैः सौख्यं स्यात्। फलितार्थमाह। चक्रमिति। इदं द्वारचक्रं विलोक्य सुधिया शुभं शुभफलदं द्वारं विधेयं कर्त्तव्यम्। तदुक्तं ज्योतिर्निबन्धे "द्वारचक्रं प्रवक्ष्यामि भाषितं विश्वकर्मणा। सूर्यभाद्भवतश्चक्रं तु द्वारस्योपरि विन्यसेत्। द्वे द्वे कोणे च दातव्ये शाखायुग्मे द्वयं द्वयम्। अथ त्रीणि देवानि वेदा मध्ये प्रतिष्ठिताः। राज्यं स्याद्दुर्द्वनक्षत्रे कोणेऽग्रहणं भवेत्। शाखायां लभते लक्ष्मीमधश्चैव मृतिं लभेत्। मध्यभेषु लभेत्सौख्यं चिन्तनीयं सदा बुधैरिति" अथ द्वारस्थापनम् "द्वारस्थापननक्षत्राण्युच्यन्तेऽश्विनी चोत्तरा। हस्तापुष्यश्रुतिमृगाः स्वरैरेताः प्रकीर्त्तिताः। स्वातौ पुष्ये च रोहिण्यां द्वारशाखावरोपणमिति" ज्योतिर्निबन्धेऽभिहितत्वात्तेऽपि शाखाः। तिथयोऽपि तत्रैवाभिहिताः "पञ्चमी धनदा चैव सुनिनन्दवसौ शुभम्। प्रतिपत्सु न कर्त्तव्यं कृते दुःखमवाप्नुयात्। द्वितीयायां द्रव्यहानिः पशुपुत्रविनाशनम्। तृतीया रोगदा ज्ञेया चतुर्थी भङ्गकारिणी। कुनक्षत्रं तथा षष्ठी दशमी धननाशिनी। विरोधलक्ष्मा पूर्णा न स्याच्छाखावरोपणमिति" एवं सति विरुद्धतिथिं विहाय विहितातिथिषु विहितभेषु च तत्रापि चक्रशुद्धेषु भेषु द्वारं विहितं शुभफलदात् स्यादिति निष्कर्षोऽर्थः" मी०धा०

तत्प्रवेशकालमाह सु०चि० "सौम्यायने ज्येष्ठतपोऽश्विमाधवे यात्रानिवृत्तौ रूपतेर्नवे गृहे। स्याद्वेशनं द्वारःस्वरुद्रभुवोडुभिर्जलर्क्षनम्नोपचयोदये स्थिरे" (१) मू० "ओर्ध्वे गृहेऽम्बादिभयाद्भवेऽपि मार्गार्जयोः त्रावणिकेऽपि सत् स्यात्। वेशोऽम्बुपेऽन्यानिलवासवेषु नावश्यमस्तादिविचारचात्र। (२) नृदुध्रुवक्षिप्रचरेषु मूलभे वास्वर्चनं भूतबलिश्च कारयेत्। त्रिकोणकेन्द्रायधनत्रिगैः शुभैर्लग्ने त्रिषडायगतैश्च पापकैः। (३) शुक्राम्बुरन्ध्रे विलनुर्भलग्नौ व्यर्कारिरिक्षाचरदर्शचैत्रे। अपेऽम्बुपूर्णं कलसं द्विजांश कृत्वा विधेद्वेश्म भकूटशुद्धम्। (४) वामो रविर्मृत्युतिथार्थलाभतोऽर्के पञ्चमे प्राग्वदनादिमन्दिरे। पूर्णातिथौ प्राग्वदने गृहे शुभो नन्दादिके वाम्यजलोत्तरानने। (५) वह्नौ भूरविभात् प्रवेशसमये कुम्भेऽग्निदाहः कृताः४ प्राच्यासुद्वसनङ्कृता४ नवगता लाभः कृताः४ पश्चिमे। श्रीर्वेदाः कलिरुत्तरे युगमिता गर्भे विनाशो गृहे रामाः३ स्वैर्यमतः स्थिरत्वमनलाः३ कण्ठे भवेत्सर्वदा" (६) मू०

"तत्रापूर्वप्रवेशस्तुपूर्वप्रवेशयोः कालगुरुत्वादिकमिन्द्रवंशाच्छन्दसाह सौम्यायने इति। एतेषु सौम्यायन इत्यादिकेषु पदार्थेषु खलु व्यपतेर्यात्रानिवृत्तौ अथवा नवे नूतनोत्थापिते गृहे प्रवेशनं स्यात्। सौम्यायने उत्तरायणे। अत्र शुक्रगुर्वस्तादिको दोषो वाचारामतडागेत्यादिनोक्त इति न पुनरुक्तः। एवं गोर्वाणाम्बुपतिष्ठेत्यादिना दक्षिणायननिषेधोऽपि। अतःपरिशेषात्सौम्यायनस्यैवेष्टे सिद्धे तदुक्तिर्मन्दबुद्धीनां शीघ्रप्रतिपत्त्यर्था। उक्तं च वसिष्ठेन "अथ प्रवेशो नवसद्मनश्च सौम्यायने जीवसिते बलाढ्ये" इति बलाढ्ये उदिते। नारदेनापि "अथ सौम्यायने कार्यं नववेश्मप्रवेशनम्। रात्रां यात्रानिवृत्तौ वेति" क्रेतव्यायां भूमौ क्रीतायां प्राप्तायां वा स्वतःसिद्धायां वोत्थापितं गृहं नूतनमित्युच्यते। ज्येष्ठेति ज्येष्ठमाघफाल्गुनवैशाखमासेष्वेव सत्यप्युत्तरायणे प्रवेशनं शुभम्। यदाह नारदः माघफाल्गुनवैशाखज्येष्ठमासेषु शोभनः। प्रवेशो मध्यमोक्तेयः सौम्यकार्त्तिकमाघयोरिति" सौम्यो मार्गशीर्षः। मध्यमोक्तिरावश्यकविषया। चान्द्रमासफलान्याह वसिष्ठः "माघेऽर्थलाभः प्रथमप्रवेशे पुत्रार्थलाभः खलु फाल्गुने च। चैत्रेऽर्थहानि,र्धनधान्यलाभो वैशाखमासे, पशुपुत्रलाभः। ज्येष्ठे, च मासेषु परेषु नूनं हानिप्रदः शत्रुभयप्रदश्च"। "शुक्ले च पक्षे सुतरां विहत्रै कृष्णे न यावद्यमी च तावत्" इत्याद्युक्तेरेव पक्षविशुद्धिर्नोक्ता तिथिवारशुद्धिवाक्ये वक्ष्यते। वसिष्ठेन तं गृहप्रवेशे सौरमानमनूद्य दूषितं यथा "मृगादिषड्राशिषु संस्थितेऽर्के नवप्रवेशः शुभदः सदैव। कुम्भं विनान्येष्वपि केचिदूचुर्न सौरमिष्टं खलु सन्निवेशे। इति व्यर्थार्थः भूतनगृहप्रवेशो मकरादिषड्राशिसंस्थिते सूर्ये शुभफलदो भवति तत्रापि माघादिषु कुम्भरहितेषु चतुर्षु मासेषु शुभतरः नतु "अथ प्रवेशो नवसद्मनश्च सौम्यायने" इति स्वयं प्राक् सौम्यायन इत्युक्तत्वात् किमित्येव तत् पुनरुक्तमित्यत आह। कुम्भं विनेति। सत्यप्युत्तरायणे कुम्भसंक्रान्तौ भूतनगृहप्रवेशो न भवतीत्येतदर्थं पुनरुक्तमित्यर्थः। नन्विदं